

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Peccatis Ignorantiae Et Potissimum Ignorantiae Juris Naturae

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

urn:nbn:de:hbz:466:1-40433

Th. 2170.

G. IV
3.

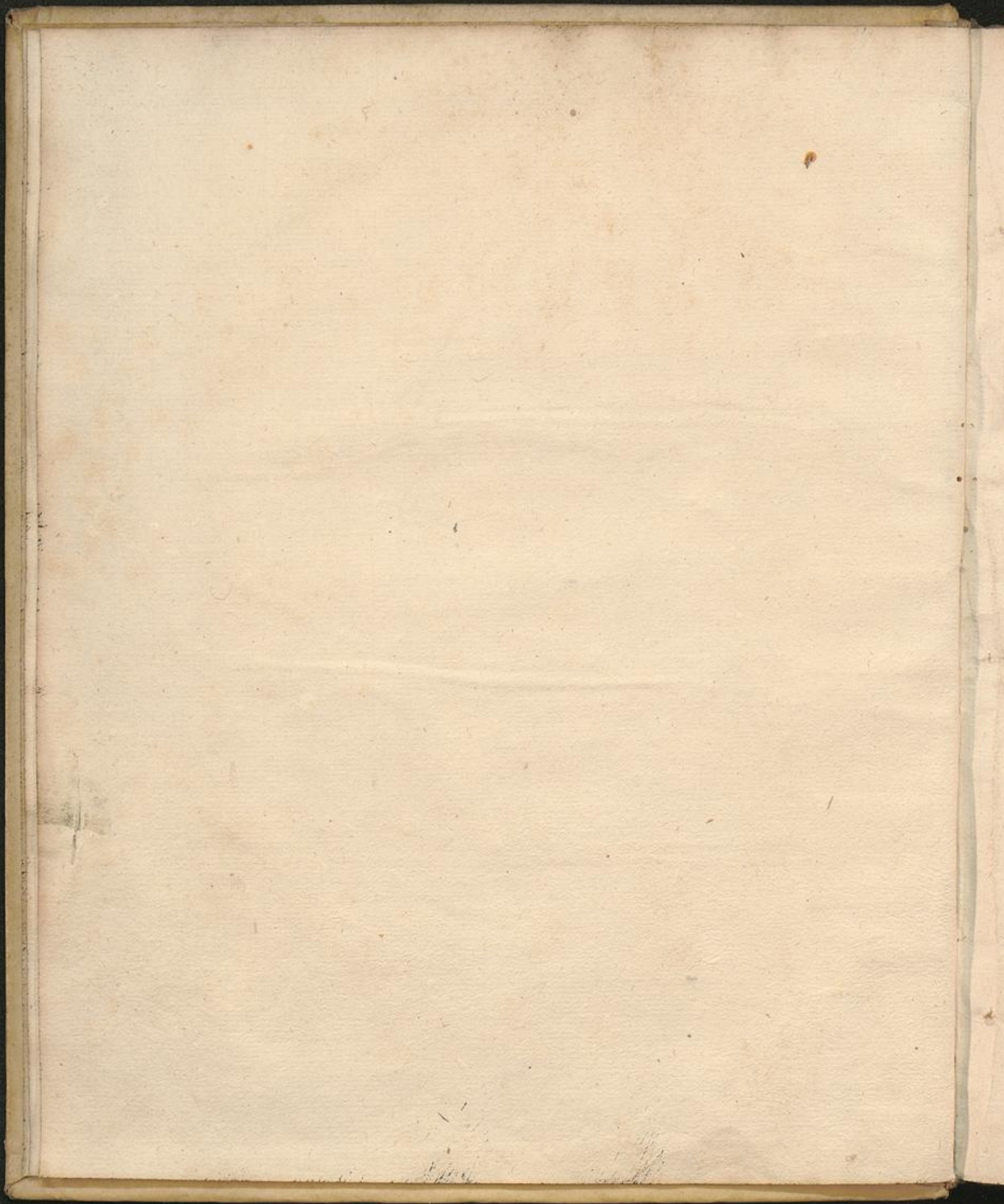
THE FLORES MORALIS

TRACTATUS

APPENDIX

IN LXXXI PROPOSITIONIBUS

DE VITIIS

T H E S E S
THEOLOGICÆ

D E

PECCATIS IGNORANTIÆ
ET POTISSIMUM
IGNORANTIÆ JURIS NATURÆ,
QUAS PRÆSIDE

EX VIRO D. AC MAGISTRO N.

GUMMARO HUYGENS LYRANO,

DEFENDET

JOANNES PETRUS FOURNEAU LEODIENSIS

In Collegio ADRIANI VI. Pontificis, die 18. Martii anno 1683.

LOVANIÏ,

Apud GUILIELMUM STRYCKWANT sub aureâ Lampadæ

CONCLUSIO PRIMA.

Ignorantia & Concupiscentia sunt pœna peccati.

Eicit Deus, inquit Aug. hominem rectum, ac per hoc voluntatis bonæ: non enim rectus esset bonam non habens voluntatem. Et alibi: Christiano dubitare fas non est, rectum & omni vitio carentem creatum esse hominem primum, in quo omnium hominum concreata natura est. Item,

Erat in eo devitatio tranquilla peccati, quâ manente nullum omninò aliud malum quod contristaret, irruerat. Hæc & alia similia Aug. diversis locis.

Hinc consecutaneum est quod homo in isto felici statu non habuerit imperitiam vel insipientiam, non ignorantiam, nec errorem, aut cæcitatem: siquidem illa & vitia sunt & mala sunt. Ulterius hinc consecutaneum, quod ista in hoc statu sint pœna. *Non enim parva pœna est, ut ait Aug. ipsa insipientia vel imperitia: idem procul dubiò censendum de ignorantia, errore & cæcitate. Si pœna sunt, peccati pœna sunt: omnis namque pœna, ut idem ait: si justa est, pœna peccati est. Ex quibus cum Augustino concludimus: approbare falsa pro veris ut erret inuitus, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati; adeòque ut imperitus, insipiens, ignorans, cæcus sit, similiter non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. Quemadmodum in illo felici primi hominis statu, id est, antè peccatum, non erant prædicta vitia intellectus, ita quoque non erant vitia appetitus, ut sunt concupiscentia, infirmitas & malitia, quæ omnia, uti & difficultas rectè vocantur concupiscentia, quatenus ab hac producuntur. Illa omnia cum non minùs quàm ignorantia, sint vitia & mala, etiam non minùs sunt pœna peccati: peccati ergò pœna est quod in hoc statu caro concupiscat adversùs spiritum, item ut non quod volumus bonum hoc faciamus. Hoc bellum, inquit Augustinus, nunquam ullum esset si natura humana per liberum arbitrium in rectitudine in qua facta est persistisset: nunc verò qua pacem felix cum Deo habere noluit, secum pugnat infelix. Hæc de illa rebellionè, de infirmitate in hunc modum: in Paradiso etiam si non omnia poterat homo antè peccatum, quidquid tamen non poterat non volebat, & idèd poterat omnia quæ volebat. Nunc verò sicut in ejus stirpe cognoscimus & Divina Scriptura testatur, HOMO VANITATI SIMILIS FACTUS EST. Quis enim enumeret quàm multa quæ non potest vellet; dum sibi ipsi, id est, voluntas ejus, ipse animus ejus, eoque inferior caro ejus non obtemperat. Ex his rursus cum Augustino concludimus, sunt reverè peccanti anima duo ista pœnalìa, ignorantia & difficultas, sive concupiscentia, quæ difficultatis, infirmitatis, malitiæ & pugnæ hominis adversùs seipsum causa est. Non solum ex eadem origine, peccato scilicet, primitus nascuntur ignorantia & concupiscentia, sed etiam indè, indè & ex se mutuò accipiunt incrementum, ut pro magnitudine, multitudine ac duratione peccatorum augeantur concupiscentia & ignorantia; & quò major concupiscentia, eò major fiat ignorantia; sicut ex adversò quò major ignorantia, major etiam fiat concupiscentia. In hunc modum via Impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruunt, nam indefatigabili lege spargit Deus pœnales cæcitates super illicitas cupiditates: ita à concupiscentiis itur ad ignorantias, ab ignorantibus ad concupiscentias, ab his reditur ad majores ignorantias, sicuti à majoribus ignorantibus ad majores concupiscentias. En quomodò in circuitu impij ambulant.*

II.

Abaëlardus negavit dari peccata Ignorantiæ: eadem doctrina infertur ex sententia cujusdam Vlici Ionson.

EX anteriori Conclusione evidens est veri nominis, sive formalia peccata sepius committi tam ex ignorantia, quàm ex concupiscentia. Undè Abaëlardus non minùs consequenter, quàm erroneè dixit, *concupiscentiâ & ignorantia nullum peccatum committi:*

con-

consequenter etiam & erroneè dixit : *hujusmodi non esse peccatum , sed naturam* : item quod ab Adamo non trahamus originalis peccati culpam. In quibus Abaelardo consentiat , an ab eo dissentiat fictus quidam Ulicus Jonson , dijudicabit Lector ex iis quæ habet §. 3. in libello cui titulus , *Doctrina nova ac mira de ignorantia &c.* edito , ut fertur , Coloniae suppresso nomine Censoris. Nemo , inquit , tam est novitijs in Theologia , qui nesciat etiamnum hodiè controversi inter Scholasticos , an ad peccandum formaliter sufficiat libertas facti , quod docent pauci , an verò insuper requiratur libertas peccati , ac proindè notitia malitia , quod contendunt Theologi , si paucos excipias , passim omnes. Terminis illis libertas facti , libertas peccati , neminem antè-hac usum fuisse putamus : ut proindè explicationem aut interpretationem non à nobis , sed ab illorum inventore expectare oporteat. Intereà expendemus hanc doctrinam Ulici Jonson : *ad peccandum formaliter requiritur notitia malitia.* Si requiratur notitia malitia , non peccatur formaliter , id est non peccatur propriè & absolute loquendo si deficit notitia malitia. Non peccatur ergò quotiescumque peccati malitia ignoratur : nam notitiam malitiæ abesse , & malitiam ignorari idem valent. Ex his jam consectaneum , secundum Ulicum Jonson non dari peccata ignorantia , cum peccata ignorantia vocentur illa quæ committuntur ob ignorantiam malitiæ , quæ ipsis inest. Quæ si vera sint , necessum est ut verè dixerit Abaelardus ex ignorantia nullum peccatum committi. Et hic quidem unus erat ex erroribus Abaelardi ob quos Guilielmus Abbas ad Gaufridum Carnotensem Episcopum & ad S. Bernardum scripsit in hæc verba : *Dico vobis periculosè siletis , tam vobis quàm Ecclesie Dei* : quod vel maximè dixisset Guilielmus Abbas , si Abaelardus suam illam sententiam de peccatis ignorantia voluisset obtrudere veluti communem eo tempore , pro ut Ulicus Jonson dum adductâ suâ sententiâ , quâ ad peccandum formaliter requirit notitiam malitiæ , subjungit , *quod contendunt Theologi , si paucos excipias , passim omnes* ; siquidem istis verbis hæc sententia Ulici Jonson , veluti communis Theologorum fidelibus obtruditur : quo fieret ut hi , si contrarium non ostendatur , crederent communiter in Ecclesia tradi sententiam ex quâ sequitur *non dari peccata ignorantia* : Item (quod hinc ulterius consectaneum) innumera etiam immanissima hominum peccata excusari ; dum nimirum libidini- bus aliisque peccatis toti immerfi , excæcati , ac in reprobam sensum traditi , de Deo & peccatorum malitia vix unquam ampliùs cogitant : ut proindè qui inter peccatores sunt pessimi ac maximè inveterati , hæc ratione minimè erunt culpabiles.

I I I

S. Bernardus ex Scriptura S. probat dari peccata Ignorantia.

S. Bernardus in epistola seu tractatu ad Hugonem de S. Victore cap. 4. probaturus dari peccatum per ignorantiam loquitur in hunc modum : *Is forsitan qui asserit non posse peccata per ignorantiam , nunquam pro suis ignorantis deprecatur , sed potius Prophe- tam irridet deprecantem & dicentem : delicta juventutis mea & ignorantias meas ne memineris.* Forsitan & reprehendit Deum exigentem pro peccato ignorantia satisfactionem. Loquitur enim in Levitico ad Moysen dicens : *Anima si peccaverit per ignorantiam , fecerit- que unum ex his que lege Domini prohibentur , & peccati rea intellexerit iniquitatem suam , offerret arietem immaculatum de gregibus Sacerdoti , juxta mensuram aestimationemque pec- cati , & rursùm : Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit , & dimittetur ei qui per er- rorem deliquit in Domino.*

Si ignorantia nunquam peccatum est , cur dictum est in Epistola ad Hebræos , quia in secundo tabernaculo semel in anno solus Pontifex intraret , non sine sanguine , quem offerret pro sui & populi ignorantia ? Si peccatum ignorantia nullum est , non ergo pec- cavit Saulus , quod persecutus est Ecclesiam Dei , quoniam quidem ignorans hoc fecit ,

manens in incredulitate : Benè itaque faciebat quod erat blasphemus & persecutor , & contumeliosus , quod erat spirans minarum & cædis in Discipulos Domini , in hoc ipso quippe abundanter æmulator existens paternarum suarum traditionum. Non ergò debuit dicere misericordiam consecutus sum , sed mercedem recepi , quippe quem ignorantia à peccato reddebat immunem , insuper & æmulatio remunerabilem indicabat. Si , inquam , ignorantia nunquam peccatur : quid ergò causamur adversus occisores Apostolorum , quandoquidem non solum malum esse nescierunt interficere illos , sed insuper quoque id faciendo arbitrati sunt obsequium se præstare Deo ? Sed & frustra in cruce Salvator pro suis orabat crucifixoribus , quippe nescientibus (ipso teste) quid facerent , & ita nequaquam peccantibus ; neque enim fas est ullatenus suspicari mentitum fuisse Dominum Jesum , apertè perhibentem eos ignorare quid facerent ; etsi fortè de Apostolo dubitet quis quod carnem suam æmulans , sicut homo mentiri potuerit , ubi ait : *si enim cognovissent , numquam Dominum gloria crucifixissent*. Numquid non ex his satis apparet inquantis jaceat ignorantia tenebris , qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam ? Hæc S. Bernardus. Similem in modum Concilium Diospolitano , (in quo Pelagius ad ejurandam hanc Celestii sententiam coactus est : *Oblivionem & ignorantiam non subjacere peccato , quoniam non secundum voluntatem eveniunt ; sed secundum necessitatem*) jam pridem antè probaverat dari peccata ignorantia allegando quod David in Psalmis dicat : *Delicta juventutis meæ ne memineris & ignorantias*. Et quod in lege *Sacrificia pro ignorantia , sicut pro peccato offerantur*. Ex his patet non modò errorem , sed etiam hæresim esse negare quod dentur peccata ignorantia , non tantum quia id in dicto Concilio Diospolitano definitum est , sed præcipuè quia tam clarè in Scriptura S. expressam est. Quæ hæresis vel ideò magis perniciosa est , quia non rarè sed frequentissimè contingit committi peccata ignorantia : nam , ut ex Augustino dictum , *Indefatigabili lege spargit Deus pannaes cecitates super illi-citas cupiditates*. Pluit enim & pluit semper Deus super peccatores laqueos. Quo fit ut universaliter & indefinitè *via impiorum sit tenebrosa , & nesciant ubi corruant*. Hinc in Scriptura sacra legimus quod *error etiam crassissimus veluti lex custoditus sit , dum Tyrannorum imperio colebantur figmenta* , tantà quidem cecitate , ut gentes non solum tenebrosæ dictæ sint , sed etiam *tenebra* ab Apostolo vocatæ sint.

I V.

Cur Abaëlardus & Celestius negaverint peccata ignorantia.

Quod Abaëlardus dixerit : *Concupiscentia & ignorantia nullum peccatum committi* , quodque illi doctrinae subjunxerit , *hujusmodi non esse peccatum sed naturam* , indicare videtur ideò Abaëlardum in hanc hæresim esse prolapsum , quia concupiscentiam putavit esse naturam : errore non ab simili quo Celestius & post hunc Pelagius , censuerunt oblivionem & ignorantiam non subjacere peccato , quoniam non secundum voluntatem , ut aiebant , sed secundum necessitatem eveniunt. Etenim si ignorantia (idem est de concupiscentia) non eveniat , ut Celestius dicebat , *secundum voluntatem , sed secundum necessitatem* ; vel , ut Abaëlardus , sit ipsa natura ; quidquid secundum ignorantiam & concupiscentiam fit , secundum Authorem naturæ , sive secundum inclinationem ab eodem inditam fit ; adeoque non fit contra , sed secundum ejus legem æternam , sive secundum ipsum Deum qui ipse est ista lex æterna. *Natura* , inquit Aug. *in tantum vitiosa sunt , in quantum ab ejus , à quo facta sunt , arte recedunt*. Hæc prorsus conformia sunt famosæ definitioni peccati : *Dictum , factum , vel concupitum contra legem æternam* ; per quam docemur non solum omne peccatum esse contra legem æternam , sed etiam quidquid non est contra legem æternam , & magis si sit secundum illam , non esse peccatum. Ut proinde legitimè con-

frequentiam suam errorem vel hæresim , quod non dentur peccata ignorantia , tam Celestius quam Abaelardus deduxerint ex suis falsis principiis quibus asserabant , Celestius quidem ignorantiam & oblivionem , non secundum voluntatem , sed secundum necessitatem evenire ; Abaelardus verò concupiscentiam & ignorantiam esse naturam. Aliud planè fictitium Ulicum Jonson impulisse videtur ut diceret ad peccandum formaliter requiri notitiam malitiae , quod nimirum sine ista notitia non esset futura libertas , quam , ni fallor , ipse primus vocavit libertatem peccati , distinguendo contra libertatem facti. Et si fortè horum nominum , non fuit tamen ipse hujus sententiae qua ad peccandum formaliter requirit notitiam malitiae , primus inventor , uti nec ipse primus eam deduxit ex Recentiorum libertatis definitione ac interpretatione. *Ut actio sit voluntaria (dixerat antè ipsum alius) oportet ut proficiatur ab eo qui videat , qui norit , qui introspiciat quid in ea sit boni vel mali. Si ut voluntaria , multò magis ut libera. Et præter hunc alius iisdem principiis imbutus : Qui nullam de Deo vel peccatis cogitationem habet , & nullo modo apprehendit amoris vel contritionis actus sibi ex præcepto exercendos , nullam hic habet gratiam actualem. Sed istud non minus verum est , horum actuum omissione nullum ab ipso peccatum admitti : nec si damnetur , propterea damnari posse..... Quod idem de culpabili commissione dici potest. Nimirum ad libertatem requirunt ut homo positus ad agendum prærequisitis possit agere & non agere in sensu composito , id est , ut cum prærequisitis ad agendum bene , adeòque cum gratia actuali plene sufficienti , possit componere ipsum non agere. Ita recentiorum definitio illa libertatis Scripturibus illis persuasit , ut quis peccet formaliter requiri ut introspiciat quid in re agenda mali sit , requiri gratiam actualem , & , ut Ulicus Jonson , requiri notitiam malitiae. Non difficile foret , si opus esset , ostendere quod iisdem principiis consentaneum sit , non peccari formaliter per ea quæ procedunt ex concupiscentia , five carnis sit , five oculorum , five superbia vitæ ; modo voluntas in criminibus inveterata suâ obstinatione ac induratione pravas suas inclinationes satis auxerit , ut gratiam omnem actualem repudiaverit : quod in pessimis hominibus fieri dubitare non potes , nisi fortè fingere tibi lubeat quod Deus ejusmodi hominibus gratiam suam dare teneatur ut liberè peccent , irem quod Deus teneatur gratiam suam illis augere secundum proportionem malitiae & perduellionis adversus gratiam : nisi enim hæc fiant , pessimi illi vel gratiam non habebunt , vel non habebunt plene sufficientem adversus tantum malitiae excessum.*

N.

Ignorantia aliquando excusat à Peccato.

Etsi asseramus fide certum esse quod dentur peccata ignorantia , non idcirco asserimus quod ignorantia nunquam excuset ea quæ seposita ignorantia forent peccata. Nam Miles in bello justo occidens commilitionem , quem errore prorsus involuntario hostem esse existimabat , potest in ejusmodi occisione ab omni culpa propter errorem esse immunis. Potest similiter excusari Venator dum hominem occidit quem errore iterum prorsus involuntario feram esse non dubitabat. Idem censendum de Fideli quopiam qui sciens esse prohibitum hodiè carnes comedere , cibos qui reverà carnes sunt errore involuntario comedit ignorans esse carnes. Si istum in modum circa factum quodpiam possit ignorantia esse involuntaria , & ideò actionem à culpa excusare , pari ratione etiam poterit esse involuntaria circa legem humanam , & quod contra illam sit similiter à culpa eximere. Nam si res bene perpendatur , facti quodammodò est an lata sit lex humana , ex. g. vetans hodiè carnes comedere : præterea nihilò plus indecentia continet comestio carnum cum ignorantia prohibitionis , quam comestio ciborum cum scientia prohibitionis comedendi carnes

nes

nes, dum ignoratur quod ejusmodi cibi reverà sint carnes. Ex his consecretaneum est quod juris divini positivi ignorantia possit in quibusdam excusare à culpâ. Contingit enim etiam ipsum jus positivum Divinum quibusdam in rebus omninò involuntariè ignorari; & hinc iterum aliqua quæ in se indecentiam nullam habent, committi, adeoque in quibusdam eum in modum excusari quæ contrà illud fiunt. Non opus est dictu, quia nimis evidens est, malè hinc inferri quod qualibet facti, juris humani aut positivi divini ignorantia excuset à peccato. Nam quod facta attinet, non rarò contingit, præcipuè dum majoris momenti sunt; ignorantiam circà illa esse saltem interpretativè voluntariam: sapius hoc evenit circà jura humana; sapissimè verò circà jus Divinum, etsi positivum, maximè in iis quæ in hoc jure sunt primaria. Nam quo res magis est conspicua ex se, quò sapius in istis Provinciis inculcari solita, quò majoris momenti negotium spectat, eò gravior est sciendi obligatio & minùs potest involuntariè ignorari. Hinc in rebus ad animæ salutem tendentibus frequentissimè coràm Deo non excusatur ignorantia, vel quod ex hac committitur, aut omittitur ab illis hominibus qui salutis suæ sunt incurii, vel non ut oportet solliciti. Perperàm quoque existimant animarum Directores idcirco nullum in istis esse periculum, quia non mediè, sed solius præcepti necessitate hæc sciri aut fieri debere putant. Nam præterquam quod in hisce rebus nulla nostra opinio necessitatem mediè in solius præcepti necessitatem commutare possit, sufficit ad justificationis aut justitiæ exclusionem quod ejusmodi incurii aut negligentes homines graviter peccent, culpabiliter ignorando quæ etiam sólo præcepto sunt scitu aut factu necessaria. S. Scripturis, Ecclesiæ orationibus, piorum consuetudini, quin & ipsi rationi naturali, dictanti omnia nostra etiam interna ac naturalia subjacere providentiæ ac directioni divinæ, conforme est, quod Dominum Deum oporteat sine intermissione orare, generaliter ut rerum nobis necessariarum & per nos agendarum dignetur dare notitiam & circumstantiis opportunam advertentiam. Similiter Scripturis, Ecclesiæ orationibus, rationi naturali, & consuetudini piorum, qui etiam in veteri Testamento toties leguntur in particularibus casibus Dominum consuluisse (quod notatur malè omissum in foedere cum Gabaonitis) cõsentaneum est, quod Deus orandus sit specialiter circà quædam occurrentia dubia in jure positivo aut factis, præcipuè si error secum foret tracturus damnum aliquod notabile, & maximè si damnum istud futurum esset irreparabile. Ex his sequitur etiam defectu orationis & similium mediõrum posse esse interpretativè voluntarium errorem aut ignorantiam circà quædam juris positivi, imò & facti.

V I.

Etsi id quod fit contrà jus naturæ non excusetur in totum propter Ignorantiam juris naturæ, ista tamen Ignorantia non semper est Peccatum.

Q Uamvis ignorantia facti, juris positivi humani, & in quibusdam rebus positivi Divini possit actionem, quæ seposità ignorantia peccatum foret, quandoque à culpa excusare; non potest equidem ignorantia juris naturæ in totum excusare à culpa quod contrà jus naturæ fit, modò liberè. Dicimus in totum; quia potest, ut Theologi loquuntur, excusare in tantum, id est, potest culpam minuere. Aliud est jus naturæ ignorare, aliud ex ista ignorantia contrà jus naturæ agere. Hoc dicimus nunquam in totum excusari à culpa, illud verò aliquando etiam in totum excusari à culpa. Nec tamen dicimus hanc ignorantiam nunquam esse peccatum, tunc enim est peccatum quando est eorum quæ attentâ conditione & statu pro illo tempore scire tenemur. Id est, ignorantia eorum quæ quis scire debet tunc peccatum est quando est tempus quo scientia erat acquirenda & tamen tunc negligitur. Tunc verò ignorantia juris naturæ non est peccatum, quando vel est

est ignorantia eorum quæ attentâ conditione & statu sciri non debent, vel est eorum quæ illo tempore sciri non debent; prius patet in Moniali quæ sine peccato ignorare potest quid jus naturæ conjugatis præcipiat vel prohibeat circa actum conjugii, quid Regibus circa jura regalia, &c. Potest etiam quispiam sine culpa ignorare malitiam quorundam peccatorum impudicitia, si nec pro sui, nec pro aliorum regimine ejusmodi scientia indigeat. Posterior patet in Pastore qui antè eventum casus cujusdam planè extraordinarii sine peccato ignorare potest quidpiam eorum quæ scire tenetur dum hic & nunc secundùm casum istum agere debet. Malè tamen hinc inferes juris naturæ ignorantiam tum generatim solummodò esse peccatum quando jam ex illa agitur: cum ejusmodi res sæpè ante tempus istud scire oportuerit, frequens enim est ut nisi scientia fuerit acquisita antè; moraliter sit impossibilis acquisitu dum jam ex illa agendum est. Ex his facile inferes, in quolibet statu, officio vel conditione posse reperiri qui ob ejusmodi culpabilem ignorantiam continuò perseverant in peccato.

V I I.

Ex Scriptura Sacra ostenditur quod Ignorantia juris naturæ non excuset in totum agentem contra illud.

EX cap. 15. Evangelii secundùm Matth. habemus culpæ reos extitisse qui contra jus naturæ agebant sequendo sententiam Scribarum & Phariseorum eo tempore docentium filios obligationi suæ ergà parentes indigentes satisfacere dicendo Patri vel Matri: *Munus quodcumque est ex me, tibi proderit.* Id est, oblatio quæcumque Deo à me offertur vobis proderit, vel hoc sensu, quidquid ex me vobis prodesse possit, jam tum est Deo in oblationem devotum. Quod populus secundùm illam doctrinam agens non fuerit excusatus, colligitur ex verbis Christi quibus ait: *Cecus si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt.* Non fuit ergò populus in ista legis naturæ, præcipientis ut Filii Parentes indigentes alerent, transgressione à culpa imminis, etiam si sibi persuadere se illo in casu non agere contra jus naturæ, quod non difficulter populus credebat, persuasus autoritate Scribarum & Phariseorum, quorum eo tempore sive propter scientiam, sive ob putatitiam probitatem, sive ratione officii (sedebant enim super Cathedram Moyfi) summa erat apud populum Judaicum æstimatio. Accedebat etiam ad dictam persuasionem quod res ipsa ab apparenti in Deum pietate videretur habere aliquam excusationem, quam augere videbatur quod non ageretur de rebus ad salutem animæ, sed solius corporis sustentationem pertinentibus. Ne pluralitate sententiarum S. Scripturæ solitam Thesium angustiam dilatemus, observatum cupimus quod nusquam sive in Veteri, sive in Novo Testamento, vel insinuetur quod aliquis legis naturæ transgressor in totum fuerit à culpa excusatus propter ignorantiam istius legis: ex quo non leve argumentum ducitur quod ejusmodi ignorantia istam transgressionem non excuset; nam si ita foret, cur S. Scriptura id non pronuntiaret apertè vel saltem non insinuaret latenter? Præterea notum est quod naturalis legis istius transgressiones supra modum fuerint à lapsu Adami usquè ad datam legem grassatæ in totum genus humanum: & similiter grassatæ fuerint à legislatione per Moysem factâ usquè ad Christum, in omnes nationes gentium, unicâ, in qua singulariter notus Deus, exceptâ, Judaicâ scilicet. Nec minùs notum quod transgressiones legis naturæ, quæ tantæ ignorantia temporibus contigerunt, multoties à Deo fuerint punite; quòdque non semel ab ejusmodi punitione fuerint exempti qui à talibus transgressionibus per divinam providentiam fuerunt præservati. Per sapientiam præservatus est Noë cum suis à luxuria, & idcirco à generali totius orbis diluvio exemptus. Nullus verò ex omnibus hominibus qui tunc erant legitur à culpa luxuriæ, vel à luxuriæ generali supplicio fuisse præservatus aut exemptus propter

propter ignorantiam. Per sapientiam rursus Lot immunis fuit à luxuria contra naturam : & propterea sapientia eum utpotè *justum à percuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in Pentapolim*. Cur hic iterum nullus ex quinque civitatum incolis pronuntietur liberatus à culpa, ac proinde etiam à poena propter ignorantiam, si verum est quod illa quandoque possit juris naturalis transgressiones ab omni culpa reddere excusabiles? *Per sapientiam sanati sunt quicumque Deo placuerunt eo tempore in natione Judaica, dum Chanaanai, Amorrhai &c. polluti sunt in abominationibus suis, quas veluti legitima, sive lege sancita custodierunt, & idcirco Deo jubente exterminati sunt*. Nullus hic rursus legitur inter istos habitatores terræ Chanaan fuisse in istis abominationibus excusatus à peccato formali, sive culpâ propter ignorantiam, etiam si eas non solum veluti licitas, sed etiam veluti lege præceptas exercuerint Gentiles culpâ Apostolus his verbis : *Hoc igitur dico & testificor in Domino, ut jam non ambuletis sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cecitatem cordis ipsorum*. Nullos hic iterum videmus exceptos in tanto Gentilium numero qui à lapsu Adami usque ad tempus Evangelii per quatuor annorum millia extiterunt; non levi iterum argumento quod ignorantia ex tanto hominum numero nullum à culpa in legis naturalis transgressione excusaverit.

V I I I.

Augustini sententia est quod Ignorantia juris naturæ non excuset in totum agentem contra illud.

EX S. Augustino variæ assignantur sententiæ ad probandum quod ignorantia juris naturæ nunquam in totum excuset agentem contra illud. Nos brevitaris causa tres solum assignabimus, easque indefinitas & generales, ut ex illis pateat quod hic S. Doctor non tantum de ignorantia primorum juris naturæ principiorum, aut conclusionum quæ inde evidenter deducuntur, loquatur; sed generatim de ignorantia omnium illorum quæ sunt contra jus naturæ: nulla enim quantumvis abstrusa excipit, dum lib. 1. operis imperfecti cap. 106. sine ulla limitatione pronuntiat: *Necessè est ut peccet à quo ignoratur justitia. Justitiam intellige prohibentem quod agis is qui peccat*. Siquidem Augustinus addit: *nunquid idèdè cum justitiam cognoverit, non sunt remittenda ei peccata quæ ignorantia necessitate commisit?* Similem in modum rursus per indefinitam ac generalem sententiam, quæ omnem juris naturæ ignorantiam comprehendat, epist. 154. dicit: *Si quis bonum putaverit esse quod malum est, hoc putando utique peccat: & ea sunt omnia peccata ignorantia, quando quisque bene fieri putat quod malè fit*. Notandum ex dictis sententiis connectaneum non esse quod ignorantia justitiæ, aut error quò bonum putatur esse quod malum est, semper sit peccatum; sed quod ipse ignorans justitiam, item quod ipse errans peccet, quatenus nimirum ab errante malè fit quod benè fieri putat, id est, quatenus ab ipso mala actio exercetur quam putat esse bonam. Pariter intelligendus S. Augustinus de illo quem dicit ignorare justitiam, non quod necessum sit ut peccet semper per ipsam ignorantiam justitiæ, sed quod peccet in iis quæ ignorantia necessitate commisit, id est, quod peccet per actiones quas ex ignorantia justitiæ commisit. Dum lib. 1. retract. cap. 15. Augustinus de peccato ignorantia asserit: *Quod sit voluntarium voluntate facti, non voluntate peccati*, subjungit: *quod tamen factum peccatum fuit*. Peccatum fuisse probat rursus per indefinitam ac generalem sententiam. Dicit enim: *Hoc factum est quod fieri non debuit*. Ex indefinitis istis & generalibus dogmatibus inferimus, ad peccatum formale Augustino sufficere, quod voluntas liberè feratur in objectum injustum, malum, item quod fieri non debuit, id est, in se inordina-

tura

tum. Nec propterea necessarium, ut ista sive injustitia, sive malitia, sive inordinatio in intellectu cognoscatur: sufficit enim si ipsum intellectus objectum sit injustum, malum ac inordinatum. Hoc verò locum obtinet in omnibus omnino quæ sunt juri naturæ contraria ex. gr. Si quis mentitur officiosè, existimans id licitum esse causâ magnæ utilitatis, voluntas mentientis fertur in objectum quod ab intellectu cognoscitur, id est, in mendacium quod est verè injustum, malum ac inordinatum, etiamsi injustitia, malitia & inordinatio ignoretur. Secus in illis quæ fiunt ex ignorantia factorum. Ex. gr. si hominem occidas involuntariè putans esse feram, aut si in bello justo commilitonem involuntaria errore, existimans esse hostem. Nam objectum voluntatis & intellectus est occidere feram, & occidere hostem, quod nec injustum, nec malum, nec inordinatum est. Pariter si carnes comedas die Veneris involuntariè ignorans esse diem Veneris, objectum sive intellectus sive voluntatis est comestio carnis non restricta ad diem prohibitum; hoc iterum objectum nec injustum, nec malum, nec inordinatum est. Idem est si scias esse diem Veneris, sed involuntariè ignores prohibitum esse illo die carnes comedere. Nam comestio carniū die Veneris, quæ tunc sola, id est, non comprehensâ prohibitione, est objectum intellectus & voluntatis, nec injusta, nec mala est, nec inordinata; sicuti injusta, mala & inordinata non est quando prohibitio reipsa abest: nam injustitia, malitia & inordinatio in dicta comestione non involvitur, id est, in ejus essentia non continetur. Aliter se res habet circâ mendacium sive objectum hominis mentientis in quo objecto malitia & inordinatio involvitur, sive illi essentialis est; uti & ipsa prohibitio quâ per legem æternam est prohibitum, ita ut non possit non esse prohibitum; non enim potest mendacium non esse iniquum, sive non esse contrâ æquitatem, nec potest non esse inordinatum, sive non esse contrâ incommutabilem ordinem, adeoque non potest non esse contrâ legem æternam, quæ est ista æquitas & iste ordo. Non dicimus equidem malitiam aut inordinationem necessariò debere esse cognitam, sed in objecto cognitionis hominis mentientis necessariò involvi: aliud enim est malitiam & inordinationem esse cognitam, aliud in objecto cognitionis involvi: sicut aliud est esse volitam, aliud in objecto volitionis involvi; prout etiam aliud est prohibitionem quâ per legem æternam prohibetur, esse cognitam aut volitam, aliud in objecto cognitionis & volitionis involvi. Involvitur, semper quando objectum est intrinsecè malum, ut vocant, vel ut alii, per se malum, ita ut non ideò malum sit quia prohibitum (nimirum per legem aliquam positivam) sed ut ideò prohibitum quia malum est.

I X.

Ex S. Thoma ostenditur quòd Ignorantia juris naturæ non excuset in totum agentem contrâ illud.

S Augustino conformis est S. Thomas quodlibeto 8. art. 13. dum generaliter pronuntiat: *duobus modis aliquis ad peccatum obligatur, uno modo faciendo contrâ legem, ut cum aliquis fornicatur, alio modo faciendo contrâ conscientiam etiamsi non sit contrâ legem.... illud autem quòd agitur contrâ legem, semper est malum, nec excusatur per hoc quòd est secundum conscientiam.* Aureum vocat hunc locum quidam ex discipulis S. Thomæ in sua dissertatione de probabilitatis commento, & meritò; nullum enim relinquit effugium: nam S. Thomas aperè dicit: *quòd agitur contrâ legem, semper est malum*: nullum ergò casum admittit quo non sit malum. Frustrâ interpretaberis S. Thomam de eo quòd materialiter solum, ut vocant, malum est; nam S. Doctor hæc allegat ut probet quòd aliquis ad peccatum obligetur faciendo contrâ legem, id est, quòd peccet formaliter agendo contrâ legem. Frustrâ similiter interpretaberis S. Thomam ac si illam doctrinam, *quòd agitur contrâ legem, semper est malum*, non extenderet ad omnes casus ignorantie juris naturæ; quia rursus doctrinaliter & universaliter pronuntiat: *nec excusatur per hoc quòd est secundum conscientiam.* Frustrâ denique S. Thomam interpretaberis ac si tantum loqueretur de illis

B

quæ

quæ aguntur contrà *universalia juris natura*, ut alibi vocat, *contrà præcepta communissima legis naturalis*, nam certum est S. Thomam loco à nobis citato suam doctrinam extendere etiam ad illa quæ in jure naturæ adeò sunt abstrusa, ut in illis inveniantur *Theologi Theologis, Jurista Juristis contraria sentire*, prout ex S. Thoma quodlib. 9. art. 15. constat evenisse circa hanc quæstionem, *an liceat simul habere plures præbendas?* Ad hanc itaque quæstionem etiam extendit S. Thomas doctrinam antè dictam: *quod agitur contrà legem, semper est malum.* Nam quodlibeto 8. art. 13. suprà citatis doctrinam suam declarat his verbis: *dicendum est ergò, quod quando sunt due opinionones contraria de eodem, oportet esse alteram veram, alteram falsam. Aut ergò ille qui facit contrà opinionem Magistrorum, utpotè habendo plures præbendas, facit contrà veram opinionem, & sic cum faciat contrà legem Dei, non excusatur à peccato, quamvis non faciat contrà conscientiam.* Ex quibus manifestum est hanc doctrinam, *quod agitur contrà legem, semper est malum, nec excusatur per hoc quod est secundum conscientiam*: non solum ad *universalia juris natura*, sive ad *præcepta communissima legis naturalis* extendi, sed etiam ad *secundaria quæ sunt conclusiones.* Nec refert quod S. Doctor 1. 2. quæst. 94. art. 6. in corp. dicat: *Quantum ad præcepta secundaria, potest lex naturalis deleri de cordibus hominum; quia aliud est quoad hæc de cordibus hominum deleri (quod propter malas persuasiones, vel etiam propter pravas consuetudines & habitus corruptos, ibidem docet fieri posse) aliud homines in istis excusari.* Quis enim dicet homines excusari à transgressione legis naturalis ratione ignorantie inductæ *propter malas persuasiones, pravas consuetudines & habitus corruptos?* Præterea quod *secundaria de cordibus hominum deleri possint* S. Doctor declarat exemplis dum ait: *sicut apud quosdam non reputantur latrocinia peccata, vel etiam vitia contrà naturam, ut etiam Apostolus dicit ad Rom. 1.* Audebitne aliquis dicere quòd talia flagitia fuerint patrata sine peccato? Ex his omnibus credimus adeò manifestum esse quòd ex doctrina S. Thomæ tradita Quodlib. 8. art. 13. sequatur ignorantiam juris naturæ nunquam excusare in totum agentem contrà illud, ut vereamur ne qui aliter de ignorantia juris naturæ sentiunt, convicti per evidentiam consequentiæ, quàm ex doctrinâ S. Thomæ conficimus, potiùs audeant impugnare ipsam doctrinam S. Thomæ, quàm istam consequentiam; quasi nimirum S. Thomas dicendò: *quod si contrà legem, semper est malum*, loqueretur nimis generaliter, ita ut etiam de quavis lege positivâ foret doctrina ejus intelligenda. Verùm pro intellectu S. Thomæ notandum, non fieri contrà legem, humano scilicet modo, dum quispiam ita agit, ut nec expressè nec interpretativè velit contrarium legi, quod locum habet in eo qui vult rem ex se indifferentem, esto lege positivâ prohibitam, modò involuntariè legem illam ignoret; quia humano modo rem illam vult quatenus est objectum cognitionis, jam verò catenus non est contraria legi, secus dum ignorantia est voluntaria, quia sicut tunc interpretativè cognoscit rem illam esse contrariam legi, ita quoque interpretativè vult contrarium legi; secus etiam dum quispiam vult rem contrariam juri naturæ, quia objectum cognitionis, ut ex anteriori conclusione patet, tunc est essentialiter contrarium legi aternæ, & similiter objectum volitionis; adeoque tum semper expressè vult contrarium legi aternæ, etsi contrarietas ad legem aternam non sit cognita.

X.

Veterum Scholasticorum sententia de ignorantia juris natura.

Post Scripturam Sacram, SS. Augustinum & Thomam, nihil opus esset scholasticis, nisi id exigerent scholastici quidam, qui hanc sententiam, veluti erroneam & à bonâ Theologia prorsus alienam, traducere non cessant. Adversus hos observandum, quòd apud omnes Theologos indubitatum sit, ignorantiam juris naturæ vincibilem non excusare à peccato agentem contra illud: At verò omnem ignorantiam juris naturæ esse vincibilem, ut fatetur ipse Vasquez in 1. 2. Disput. 122. cap. 1. docent Albertus Magnus, Alexand. Alensis,

Alensis, Gratianus, Bonaventura, Guiliel. Parisiensis, Guiliel. Altissiodorensis, Durandus, Gabriel, Gerson, Adrianus, Alphonfus à Castro. Hâc de causâ Vincent. Contensonius, dum sibi fecerat hanc objectionem, quâ nullâ Adversariis nostris frequentior. *Nostra sententia videtur esse Ianseniana &c.* Respondet in hunc modum: *Dicendum pueriliter & ignoranter nostra sententia Auctorem fingi Iansenium; atque impertinenter tam antiqua doctrina Iansenismi notam inuri, ut illi vulgi creetur invidia; nam ut Vasquez in 1. 2. Disput 122. cap. 1. & Paulus Comitulus lib. 5. responsionum mor. cap. 1. aiunt: omnes Antiqui Theologi in ea fuere sententiâ, nunquam invincibilem, sed semper vincibilem esse juris naturalis ignorantiam.* Pergit Contensonius: *Fortè Iansenista fuerunt, Alexander de Ales, Gratianus, Durandus, Alphonfus à Castro, Altissiodorensis, Gabriel, Hugo Victorinus, Guiliel. Parisiensis, Adrianus, S. Bonaventura, & ipsemet D. Thomas?*

Hinc patet manifestè falsum esse quod asseruit fictitius Ulicus Jonson, cui non sufficebat dixisse, ad peccandum formaliter requiri notitiam malitiæ; sed insuper addit: *quod contendunt Theologi, si paucos excipias, passim omnes.* Nos contra dicimus & pro indubitato habemus, ad peccandum formaliter non requiri notitiam malitiæ; & intrepidè addimus; *quod contendunt Theologi, si Ulicum Jonson & ipsi similes excipias, passim omnes.* Siquidem ex doctrina Ulici Jonson consecutaneum esse ostendimus, & quidem evidenter: *non dari peccata ignorantia, quod, exceptis Cælestio & Abaelardo, non scimus an asseruerit ullus.*

X I.

Ex famosâ definitione peccati: Dictum, factum &c. ostenditur quod ignorantia juris naturæ nunquam in totum excuset agentem contra illud.

EX hâc definitione peccati: *Dictum, factum vel concupitum contra legem æternam*, quæ SS. Augustini & Thomæ auctoritate stabilita est, & communi Theologorum consensu recepta; consecutaneum est peccari quoties contra jus naturæ aliquid fit, dummodò liberè fiat & humano modo. Quidquid enim fit contra jus naturæ, fit contra legem æternam, siquidem lex naturæ est participatio quædam legis æternæ, vel potius est ipsa lex æterna ut à creaturâ rationali cognoscibilis. Porro lex æterna & lex naturæ eò modo consideratæ, in re sunt unum & idem; ambæ sunt indispensabiles, immutabiles, æternæ, ambæ sunt æterna & incommutabilis veritas, honestas, justitia, ratio, ordo & sapientia, & ut paucis, sunt ipse Deus; ad quem lib. 4. Confess. cap. 9. Augustinus: *Lex tua Veritas, Veritas tu*: adeoque etiam dicere potuisset, *lex tua honestas, justitia &c.* (æterna scilicet & incommutabilis) honestas, justitia tu. Quidquid proindè fit contra legem naturæ, fit contra æternam veritatem, honestatem, justitiam &c. & contra legem æternam ac Deum ipsum. Ex. gr. si quis mentiatur, quamvis id putet aliquâ utilitate aut necessitate esse licitum, hoc ipso, sicut agit contra jus naturæ, etiam agit contra æternam veritatem &c. adeoque contra legem æternam & Deum ipsum, atque ita juxtâ datam definitionem committit veri nominis peccatum. Nec refert quod ignoret se agere contra legem naturæ, contra veritatem, legem æternam ac Deum, quia non obstante illâ ignorantia objectum tam intellectûs quàm voluntatis hominis mentientis essentialiter involvit contrarietatem ad æternam veritatem, honestatem &c. adeoque ad legem æternam & Deum ipsum. Secus, ut ex anterioribus conclusionibus, potissimum 8. & 9. patet, si quidpiam, quod aliàs foret illicitum, committatur ex involuntario errore facti, aut involuntario errore legis positivæ; quandoquidem quod fit ex tali errore, prout est objectum cognitionis & volitionis, non fit contrarium æternæ honestati, sapientiæ &c. & per consequens etiam non fit contra legem æternam ac ipsum Deum. Si tamen ejusmodi sive ignorantia, sive error esset voluntarius, qui ex illo perperam aliquid ageret, interpretativè haberet pro objecto cognitionis & volitionis quidpiam contrarium honestati &c. cum interpretativè veller ex.

gr. occidere hominem quem voluntario errore putaret esse feram, vel interpretativè vellet prævaricari legitimum præceptum Superioris dum voluntario errore illius est ignarus. Nemo miretur quod hic toties dicamus veritatem honestatem, justitiam &c. æternam scilicet & incommutabilem, esse Deum; item legem æternam esse Deum; quia ex Scripturâ & manifestâ ratione habemus nihil esse æternum & incommutabile præter Deum solum: hinc S. Augustinus: *Dominus justitia est* serm. 17. de verbis Apost. cap. 3. *Est planè ille summus Deus vera justitia.* Epist. 122. *Amandus est non sicut aliquid quod videtur oculis, sed sicut amatur sapientia, & veritas, & sanctitas, & justitia...* non quemadmodum sunt illa in hominibus, sed quemadmodum sunt in fonte incorruptibilis & immutabilis sapientiæ. De catechiz. rudib. cap. ult. Et lex æterna ab Augustino definitur: *ratio Divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans.* Hæc est humanorum actuum regula, de quâ Aug. *nisi homo secundum justitiæ regulam direxerit actus suos, in errorem iniquitatis impingitur* serm. 44. de divers. cap. 6. & in psal. 61. *Cum sis injustus, esse non potes justus, nisi convertendo te ad quandam justitiæ: à qua si recedis, injustus es; ad quam si accedis, justus es, Te recedente non deficit, te accedente non crescit.*

X I I.

Media & impedimenta notitiæ juris naturæ.

Nunquid non sapientia clamitat, inquit Sapiens proverb. 8. *& prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus supra viam, in mediis semitis stans, juxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur, &c.* Similia habemus proverb. 1. *Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam: in capite surbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua, dicens: usquequo parvuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia, cupient, & imprudentes odibunt scientiam?* Ex his colligimus quod æterna sapientia sive lex æterna sit quantum est ex parte suâ admodum perceptibilis, est enim *lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, non quidem *lux sensuum, sed mentium.* Et sicut lux corporalis quamvis admodum ex se visibilis non ab omnibus percipitur, ita quoque non ab omnibus percipitur illa *lux mentium*, saltem non quoad omnia. Dicimus saltem non quoad omnia quia ut ait S. Thomas 1. 2. q. 94. *ad legem naturalem pertinent primo quadam præcepta communissima, quæ sunt omnibus nota. Quantum ad illa principia communia, lex naturalis nullo modo potest deleri in universali, deletur tamen in particulari operabili secundum quod ratio impeditur applicare commune principium ad particulare operabile.* Rationem hujus impedimenti allegat S. Thomas *concupiscentiam vel aliquam passionem.* Quantum verò ad alia præcepta secundaria, potest lex naturalis deleri de cordibus hominum. Causas iterum subjungit: *vel propter malas persuasiones, vel etiam propter pravas consuetudines & habitus corruptos.* Ex adverso cælestes illuminationes, boni mores & habitus virtuosus conducunt ad legis naturalis etiam in secundariis præceptis perceptionem. Pro quo notandum quod duabus potentiis, intellectu scilicet & voluntate, eatur ad legis naturalis notitiam, & iisdem indè recedatur. Pro accessu juvant hæc media sive adjutoria. Ex parte intellectus, conversio ad rationes æternas & incommutabiles quæ sunt *veritas, lux vera, ac ipse Christus* ut Deus, studium & inquisitio veritatis, & potissimum oratio pro illuminatione cælitus impetrandâ, talis scilicet, tamque diuturna ut res illa mereretur. Ex parte voluntatis, affectus virtuosus, hi enim sunt etiam luminosi, & potissimum affectus binæ charitatis, cum ex ejus præceptis tota lex pendeat & Prophetæ. Accessum ad legis naturalis notitiam impediunt, adeoque recessum adferunt hæc obstacula, sive impedimenta. Ex parte intellectus, præcipitatio, inconsideratio, & singulariter præsumptio, quâ pro veritatis discipulatu, quem omnis intellectus creatus debet agnoscere, proceditur, saltem in quibusdam, ac si quis vendicaret sibi magisterium proprium unico Magistro, scilicet veritati. Ex parte voluntatis impediunt affectus ac habitus inordinati, item concupiscentia, potissimum circa eadem

eadem objecta circa quæ notitia legis naturæ haberi debet, & specialiter etiam si sint circa fines talium objectorum, ex. gr. ambitiosus, excæcatur circa media ambitionis, avarus circa media avaritiæ &c. Quæ de mediis & impedimentis notitiæ legis naturalis hîc diximus, experientiæ quotidiana, rationi naturali, SS. Patrum sententiis, & potissimum Scripturæ S. prorsus conformia sunt. Nam quod Scripturam Sacram attinet *redite*, inquit, *prevaricatores ad cor* Isaïæ 46. illic enim lucet *lux vera quæ illuminat omnem hominem* Joan. 1. Hæc lux de se ipsa testatur *ego sum veritas*. Joan. 14. & alibi, *Magister vester unus est Christus* Matth. 23. Ad hanc ergo Lucem, Veritatem ac Magistrum oportet ut se convertat intellectus, ut indè objectivè & effectivè pro acquirendâ legis naturæ notitiâ illuminetur. Mirum quoties, etiam in unico Psal. 118. ipsam hanc Lucem & Veritatem &c. invocet Psalmista. *Benedictus es Domine, doce me justificationes tuas... Revela oculos meos & considerabo mirabilia de lege tuâ... Viam justificationum tuarum instrue me & exercebor in mirabilibus tuis... Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam.. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis &c.* Quem Psalmum divina providentia voluit per omnes horas diurnas distribui, ut vel hinc disceremus totâ die pro intellectûs illuminatione Deo supplicare. Ex his colligimus quod præsumptio, quâ intellectus creatus pro discipulatu quem debet habere ergâ lucem mentium, & veritatem, id est, Christum ipsum, præsumit sibi ipsi vindicare magisterium veritati proprium, sit speciali impedimento acquirendæ notitiæ legis naturalis. Idem est de præcipitatione & inconsideratione circa illam lucem ac veritatem. Studium quoque veritatis esse adhibendum colligitur ex his verbis Sapien. 6. *Sapientia invenitur ab his qui querunt illam.* Quod affectus virtuosi ex parte voluntatis conducant ad legis naturalis notitiam testatur Sapiens proverb. 4. his verbis: *Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* Consonat istud Christi: *Qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ* Joan. 8. sicut & hoc: *si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscat de doctrinâ an ex Deo sit.* Joan. 7. Oppositum ex parte voluntatis præstant affectus inordinati juxta subsequentiâ Scripturæ S. loca: *Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant* proverb. 4. *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis* sapient. 1. *Qui odit fratrem suum in tenebris est.* Joan. 2. Sicuti per antedicta media sive adjutoria tam ex parte intellectûs, quàm ex parte voluntatis legis naturalis notitia acquiritur; ita per eorum omissionem, & præcipuè per admissionem obstaculorum sive impedimentorum, pro legis naturalis notitiâ, acquiritur ejusdem ignorantia. Nemo proindè dicat hanc ignorantiam sibi esse involuntariam, dum eam sibi causat hæc impedimenta admittendo: sicut enim Scriptura S. ait: *Si quis vestrum indiget sapientiâ postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabitur ei* (utique iis qui sic petunt & tantùm petunt, quomodò & quantum res tanta petenda est, August. de natura & gratia cap. 17.) ita quoque simili quo Scriptura S. sensu dicere licet, sapientia non datur, ergo non postulatur. Et rursus quo sensu dicitur Ecclesiastici? *Qui diligunt eum (scilicet Deum) replebuntur lege ipsius: eodem sensu dici potest, non replentur lege ipsius, ergo non diligunt Deum.* Præter notitiam legis naturalis suppetunt alia media, quibus Deus illius transgressionem averterat ab illis, qui suo officio non desunt: potest enim illis suspicionem vel dubitationem latentis malitiæ inspirare, ut saltem titulo periculi caveantur actio; item potest timoratos ab actione divertere; nam juxta Prophetam Regium Deo loquentem: *Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus,* potest quoque cum erroneâ opinione, imo & erroneâ persuasione circa legem naturæ quandoque consistere, ut quis liber sit ab ejus transgressionem. Nam ejusmodi opinio aut persuasio non semper adfert affectum legi naturali contrarium, nec omninò semper istius opinionis aut persuasionis expressio. Et hinc patet quomodo Viri sancti potuerint in animo habere, aut etiam quandoque verbo & scripto exprimere opinionem, vel persuasionem falsam circa aliquam veritatem legis naturalis, ut proindè post S. Augustinum rectè dixerit

S. Thom.

S. Thomas 1. part. q. 1. art. 8. *Solis eis Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullam autorem eorum scribendo aliquid errasse firmissimè credam.* Hæc sancti isti etiam extendunt ad alios sanctos Scriptores ac Doctores. Nec mirum, quandoquidem cum illorum sanctitate potuerit consistere opinio aut persuasio erronea legi naturæ contraria, non solum quæ fuerit, prout aliquandò contingit, sine peccato: sed etiam quæ cum aliquo peccato, præcipuè in materiis levioribus; ipsi enim etiam recitabant Orationem Dominicam, & in illa quotidie orabant: *dimitte nobis debita nostra.*

X I I I.

Non solum contra jus naturæ agendo, sed etiam docendo graviter peccari potest.

EX dictis nullatenus consectaneum est, quòd nemo contra jus naturæ docendo delinquat (cum etiam possit sola ignorantia in jure naturæ esse graviter culpabilis) nam Christus Matt. 15. etiam de cæcorum ducibus, sive erronea docentibus loquitur, dum ait: *Cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatur præstet, ambo in foveam cadunt.* Magis hæc culpabiles sunt, quibus, sive ex parte intellectûs, sive ex parte voluntatis media acquirentiæ notitiæ juris naturalis negligendo, vel impedimenta istius notitiæ ponendo, ipsa juris naturæ ignorantia magis est voluntaria. Rursus magis culpabiles sunt, qui ex istis defectibus tradunt doctrinam legi naturæ contrariam in materia magis periculosa. Præterea magis culpabiles sunt, qui ex talibus defectibus talem doctrinam tradunt coram illis, qui promptius secundum illam agunt. Deindè magis culpabiles sunt, qui eos quos talia docent, docentis autoritate volunt magis esse securos. Denique magis culpabiles sunt, qui spheram docendi, intrâ quam talia docent, per ampliora locorum & temporum spatia habent diffusam. Periculo tradendi doctrinam juri naturæ contrariam magis solent esse expositi qui sine legitima vocatione in munus docendi se intrudunt. (Idem cum proportione dicendum de munere prædicandi & instruendi) aut in doctrina Christi quarunt lucra sæculi, vel ingenio sunt minùs apto contemplandæ legi æternæ, aut qui ipsum docendi munus à cæcis magistris vel cæcorum libris sunt edocti. Sed potissimum illi ipsi qui docere præsumunt, quòd per sententias à se traditas, dum saltem unus altervè sibi similis auctor consentit, titulo ignorantiae aut probabilitatis à culpa excusandi sint legis naturæ transgressores, dum hi id agunt, quòd illi licitum pronuntiarunt. Siquidem ista docentes conformiter tenere debent, ad praxim & animæ salutem nil omnino referre, vera an falsa sint quæ docent, quia falsitas non minùs quàm veritas sequaces securos faciet. Quin imò etiam coguntur admittere (quòd & verbis apertis nonnulli eorum libenter pronuntiant) ingentis beneficii loco habendas esse opiniones, quas benignas vocant, etiam legi naturæ contrarias, cum hæc probabilitatis titulo viam cæli, quòd plures illuc intrent, latiore, ut existimant, facilioremque reddant. Ex quo consectaneum per consequentiam prorsus ineluctabilem, quòd ejusmodi auctorum doctrina magis salutaris sit quàm ipsius Christi Domini. Hujus enim doctrina ad salutem ducit solummodò per viam veri, illorum verò & per viam falsi: adeòque cum falsum sit multipliciùs verò, illi ducunt, ut omnibus persuadere volunt, securè per viam plùs altero latiore quàm ipse Christus. Porro auctores ejusmodi de latioris istius viæ securitate persuasi, faciliè credent non magnoperè sibi laborandum pro veritatis indagine, neque pro adhibendis mediis, aut tollendis impedimentis notitiæ juris naturalis: cum plùs præderit, quòd velint nolint fateri debent, si argumenta undique conquirantur, quibus veritates etiam certissimæ obscurantur; ut pro veritate ignorantia aut probabilitas fiat morum regula. Nimiùm hebes est qui ex his non videt necessum esse, ut ejusmodi auctores circa jus naturæ frequentissimè errent, crassissimisque erroribus libros suos impleant; maxime si, ut fit, scribant multa, in casibus perplexis conscientiam concernentibus, specialiter ubi suæ & aliorum cupiditati per opiniones benignas favere possunt: prout re ipsa factum est in illis opinionibus, quæ ab Alexandro VII.

vocantur *Christiana disciplina relaxativa*, & *animarum perniciem inferentes*; & ab Innocentio XI. *ad minus scandalosa & in praxi perniciose*. Patet hinc quòd illa qualiscumque ignorantia, quæ istas opiniones vel in libros invexit, vel in praxim deduxit, naturalis legis transgressiones non reddiderit à culpa immunes. Siquidem nihil evidentiùs quàm ejusmodi opiniones non esse factas perniciosas per ipsam Summorum Pontificum condemnationem, sed quia antea perniciosæ erant, ideò per Summos Pontifices esse condemnatas, Quibus ritè perperis, facillè est observare quanto jure dixerit Jacobus Apostolus: *Nolite plures Magistri fieri Fratres mei, scientes quoniam majus judicium sumitis.*

X I V.

Contrà doctrinam quâ Ignorantia juris naturæ dicitur non excusare in totum quòd contrà illud fit, quædam frustra objiciuntur.

ADVERSUS doctrinam quâ traditur, quòd ignorantia legis naturalis non excuset in totum agentem contrà illam, à Theologis quibusdam recentioribus varia objiciuntur. Putant enim hi quòd ista ignorantia, etiam dum ex illa contrà jus naturæ agitur, possit esse invincibilis: nam si aliquo sensu vincibilis dicatur, eodem quamlibet facti aut juris positivi ignorantiam fore dicendam invincibilem. Objiciunt præterea, si non solum vincibilis, sed etiam voluntaria dicatur; vel ita dici à voluntate Adami, & tunc errores juris positivi, imò & facti pari ratione dicendos esse voluntarios. Si verò à voluntate propria ipsius agentis dicatur voluntaria, non minùs fore voluntariam ignorantiam legis naturalis in iis qui ex illa nunquam agunt, vel olim solum egerunt: ex quibus ulterius inferunt, quanto tempore duraverit ejusmodi ignorantia juris naturalis, oportuisset etiam perdurare reatum peccati mortalis, irritas proinde, imò & iterandas sacramentales Confessiones eo tempore sacrilegè, ut aiunt, peractas. Præterea Confessiones omnes durante ignorantia iteratas rursùm esse iterandas. Observandum primam objectionem, esse contrà antiquos Theologos, quos Vasquezus dicit in ea fuisse sententia nunquam invincibilem, sed semper vincibilem esse juris naturalis ignorantiam. Similiter locuti sunt Lovanienses nuper Deputati ad S. Sedem. Verba horum sunt: *Duo nobis innata sunt vitia originalia: concupiscentia & naturalis legis ignorantia. Vti nulla concupiscentia est insuperabilis; ita nulla ejusmodi ignorantia est invincibilis. Quippè sicuti omnis illa per divinam gratiam auxilium: ita omnis hac per ejusdem gratiam lumen superari potest.* Nos insuper dicimus istam ignorantiam, dum ex ea agitur, esse voluntariam, atque ita secunda objectio potius contrà nos est, quàm prima. Ad primam interim respondemus, quòd ignorantia juris naturæ, ex qua contrà illud agitur, dicatur vincibilis per gratiam; ita ut defectus gratiæ, si quis fit, agenti contrà jus naturæ fit voluntarius. Ideò enim agens contrà jus naturæ, mentiendo ex. gr. ex ignorantia, non habet lumen gratiæ quò ab ista actione hinc & nunc cohiberetur, quia vult ejusmodi objecto essentialiter inordinato adharere. Secùs fit in iis quæ dicuntur invincibiliter ignorari in factis quibusdam, aut iis quæ committuntur contrà jus positivum; quia etsi etiam illa sciri possent per lumen gratiæ, iste tamen gratiæ defectus non est eum in modum voluntarius, non enim provenit ex voluntaria adhesionem ergà objectum essentialiter malum. Hinc fit ut ejusmodi mentiens rectè dicatur potuisse, & etiam teneri scire, quòd mendacium sit peccatum; cum ex adversò qui dicitur invincibiliter ignorare factum aliquòd vel jus positivum, non rectè dicatur potuisse aut teneri ista scire. Declaratur hoc simili: non possunt quemadmodum oportet diligere Deum sine divina gratia, non potest etiam cæcus videre sine supernaturali curatione, dicimur nihilominus Deum posse amare, quamvis desit hic & nunc gratia amandi, quia ille defectus est voluntarius, utpotè proveniens ex voluntaria adhesionem ad creaturas propter se dilectas: non dicitur tamen cæcus posse videre, quia defectus curationis supernaturalis non est eum in modum voluntarius. Hinc fit, ut quamvis ille cæcus non teneatur videre, homo tamen in istis circum-

circumstantiis teneatur Deum amare. *Ad multa tenetur homo, inquit ad rem nostram opportunissimè Doctor Angelicus, ad quæ non potest sine gratia reparante: sicut ad diligendum Deum & Proximum, & similiter ad credendum articulos Fidei. Sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ; quod quidem auxilium quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur: quibus autem non datur, ex justitia non datur, in pœnam præcedentis aut saltem originalis peccati; ut Aug. dicit in lib. de corrept. & grat. Hæc S. Thomas 2. 2. q. 2. art. 5. ad 1. Ad secundam objectionem respondemus: ignorantiam juris naturæ, dum ex illa agitur, esse voluntariam voluntate propriâ ipsius agentis; nimirum, quia omittuntur media vel ponuntur impedimentanotitiæ juris naturæ Conclusionè XII. allegata; aliquandò quidem plura, aliquandò pauciora. Frequentissimè autem id fit, quia omittitur oratio & continua à Deo dependentia: & semper, quia voluntariè adhæretur objecto essentialiter malo, & receditur à lege, luce æternâ & regulâ morum. Nimis clarum est hæc locum non habere dum ex involuntaria ignorantia juris positivi aut facti quidpiam agitur, quod sepositâ ignorantia foret peccatum; quandoque in anterioribus Conclusionibus sæpius ostensum fit, tum neque cognitionis neque volitionis objectum esse per se malum, imo non esse malum atque ita tunc nec fit averfio à lege æterna, nec à luce æterna, neque à morum regula expressâ in definitione peccati: *Dictum, factum vel concupitum contra legem æternam.* Frustrâ etiam objicitur, quòd omnis ignorantia juris naturæ dicenda erit peccatum, quia, ut aiunt, erit voluntaria non minùs quandò ex illa agitur, quàm dum non agitur. Disparitas namque est, quod dum ex illa non agitur, necessum non sit ut ista ignorantia ob voluntariam adhæsiõnem ergà objectum intrinsecè malum sit voluntaria, secùs dum ex illa agitur. Hinc fieri potest, ut vir aliquis pietate & eruditione sufficiens, consultus à persona quapiam, quæ ratione peccati alicujus aut periculosi statûs in quem ipsa se conjecit, existit in casu satis perplexo, ei sine culpa respondeat prout ipse, præmissis oratione, studio & aliis antè tale responsum ex parte sua præmittendis, putat in ista perplexitate esse licitum; etsi re ipsâ sit contrâ jus naturæ, adeòque persona consulens non sit in totum excusanda dum actionem illam exercebit: Hæc enim tunc habebit affectum ergà objectum intrinsecè malum & legi æternæ contrarium, hæc se conjecit in istam per laxitatem; hæc insuper, præter homines Deum ex parte sua consulere debebat. Perperam ergò dicitur quòd ignorantia legis naturalis non minùs sit voluntaria in iis qui ex illa non agunt, quàm in iis qui ex illa agunt. Præterea inter ignorantias juris naturæ ex quibus non agitur, potest dari aliqua, quæ, etiam si voluntaria sit, imò expressè volita & affectata, non sit tamen culpabilis, ut v.g. in Moniali quapiam ignorantia eorum quæ contrâ jus naturæ quandoque fiunt inter conjuges. Hæc intelligenda sine præjudicio illorum, quibus diximus ipsam ignorantiam juris naturæ posse non solum in docentibus, sed etiam in iis qui non docent, nec ex illa pro hoc tempore agunt, esse peccatum. Patet interim ex dictis nimis frivolum esse & prorsus falsum quod toties recantatur: secundum doctrinam, qua dicitur ignorantiam juris naturæ non excusare in totum agentem contrâ illud, *hominem qui legem naturæ invitus ignorat justificari non posse, quamdiu ignorantia involuntaria perseverat.* & hinc esse *consecrarium primò confessiones omnes istius hominis esse irritas. Secundò confessiones omnes esse iterandas. Tertio confessiones omnes durante ignorantia iteratas rursùm esse iterandas.* Quales ineptiæ! quæ nugæ! quæ chymæ! jam toties dictum est & iterùm dicimus quod ipsa ignorantia juris naturæ non semper sit peccatum. Sed quomodò inquires potest vel in senectute retractari peccatum olim in juventute ex ignorantia juris naturæ commissum, si etiamnum hodiè ignoretur esse peccatum? Respondetur eodem modo quo retractavit David orans: *Delicta juventutis meæ & ignorantias meas ne memineris Domine.* Item: *ab occultis meis munda me Domine.* Quibus addo: retractabit eo modo quo retractari docent, qui contrâ errores Celestii & Abaelardi velut articulum fidei tradunt dari peccata ignorantia.*

F I N I S.

8

Theles
Doctorū
Academia
Lovan.

Th

2170